

G-tennis

Uitgave van de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond

Koninklijke
Nederlandse Lawn
Tennis Bond

KNLTB

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	3
2. Het ontstaan van G-tennis	4
3. Wat is G-tennis?	5
4. Waarom G- tennis?.....	5
5. Wanneer ben je G-tennisser?.....	6
6. De spelregels.....	7
7. Divisioning/ klassenindeling	9
8. Regels voor Unified Partner (buddy)	12
9. Cursus G-tennis.....	14
10. Begeleiding.....	15
11. Special Olympics	16
12. Nationale G-tennis Kampioenschappen	18
13. Bereikbaarheid jongeren met een handicap	20
14. Lidmaatschap van de tennisvereniging.....	21
15. Integratie binnen de vereniging	22
16. Omgaan met G- tennisers.....	24
17. Fondsen en subsidies.....	24
18. Publicaties	25
19. Contactgegevens organisatie	25

1. Voorwoord

Het nieuwe KNLTB meerjarenbeleidsplan 2009 – 2013: Passie voor tennis!

In het activiteitenaanbod zorgt de KNLTB ervoor dat ook spelers met een beperking kunnen sporten. Recente ontwikkelingen in de sport voor mensen met een beperking zijn voor de KNLTB aanleiding geweest ook het G-tennis voor mensen met een verstandelijke handicap in het meerjarenbeleidsplan op te nemen. De KNLTB zal hierdoor actiever betrokken zijn bij de ontwikkeling van G-tennis.

Bouwsteen Tennisser: Speerpunt 2: De leden ervaren het aanbod van tennisactiviteiten, wedstrijden en tennisgerelateerde diensten vanuit verenigingen en de KNLTB, dat aansluit op hun wensen en behoeften.

Het spelidee en de basisregels voor tennissers met een beperking zijn vrijwel gelijk aan die voor tennis in de pure vorm. Het meerjaren beleidsplan omvat hiermee twee vormen van tennis voor spelers met een beperking: rolstoeltennis en G-tennis. De KNLTB neemt zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid voor beide vormen.

De KNLTB wil betrokken zijn bij de verdere ontwikkeling van het G-tennis in Nederland. Verenigingen die actief zijn of willen worden met G-tennis, worden via de tennisbond met elkaar in contact gebracht. Daarnaast werkt de KNLTB samen met, en verwijst door naar, organisaties met specifieke expertise voor begeleiding van G-tennissers, zoals Gehandicaptensport Nederland.

Steeds meer mensen met een verstandelijke handicap ontdekken de G-tennissport. De meeste G-tennissers zijn lid van een 'gewone' tennisvereniging of volgen daar tennislessen. Veel reguliere sporters zijn echter niet of weinig bekend met G-tennis. Deze brochure is bedoeld om duidelijkheid en uitleg te geven over G-tennis en is onder meer bestemd voor revalidatiecentra, verenigingen, vrijwilligers, (toekomstige) tennisleraren en potentiële G-tennissers.

In deze uitgave leest u onder meer over het ontstaan van G-tennis, de definitie van een G-tennisser, hoe G-tennis binnen de KNLTB is geïntegreerd en de spelregels.

2. Het ontstaan van G-tennis

De laatste 10 jaar is het G-tennis sterk uitgebreid. Dankzij de inzet van een aantal landelijke clubs werd eind jaren negentig verdere bekendheid aan deze tak van sport gegeven.

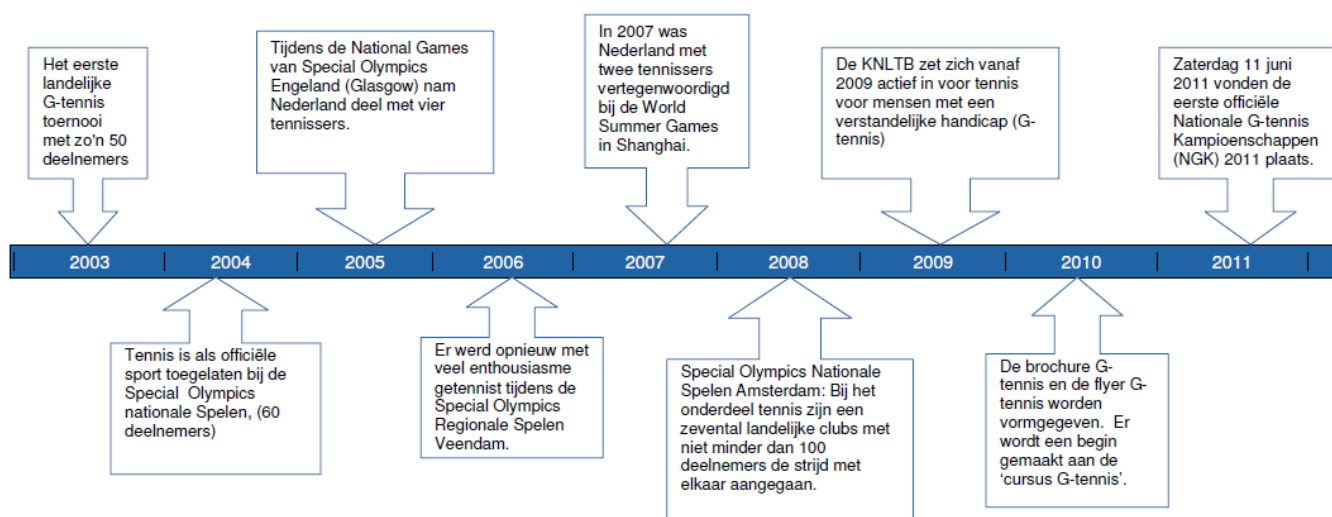
Naarmate meer G-tennisgroepjes werden gevormd, meestal door ouders die bij een lokale tennisvereniging banen huurden, ontstond ook de wens gezamenlijk wedstrijden en/of toernooitjes te spelen. Een probleem vormde daarbij de tennisregels. In overleg met de deelnemende clubs werden daarbij eigen regels afgesproken. Onbekendheid met de bestaande regelgeving, die van oorsprong is opgesteld door de Internationale Tennis Federatie (ITF), was hiervan de oorzaak. Daarnaast ontbrak door het niet lid zijn van een Gehandicaptensport Nederland (voorheen NebasNsg) of de KNLTB de nodige ondersteuning.

De samenwerking tussen ALTV Zoetermeer, TV Tachys (Nijmegen), TV Smash (Heemstede) en de SGK (Stichting Sportbelang Gehandicapten, Den Haag), resulteerde in 2003 in een initiatief van TV Tachys om op basis van wat meer op elkaar afgestemde spelregels een eerste landelijk toernooi te houden. Dit toernooi bleek zo'n succes dat ALTV Zoetermeer aanbood in 2004 het eerste lustrum van het G-tennis te doen plaatsvinden in de vorm van een volgende landelijke ontmoeting.

Evaluatie van beide toernooien vormde aanleiding de stichting Special Olympics Nederland te verzoeken ook het G-tennis op te nemen bij de Special Olympics sporten. Dit betekende de doorbraak van het G-tennis in ons land.

De KNLTB zet zich vanaf 2009 actief in voor tennis voor mensen met een verstandelijke beperking, het zogeheten G-tennis. Nederland telde in 2009 ongeveer 200 sporters die in clubverband G-tennis beoefenden. De actieve benadering van de KNLTB heeft geleid tot de groei in het aantal G-tennissers en het G-tennisaanbod bij de diverse verenigingen en tot een grotere bekendheid, acceptatie en integratie. Na een meting in 2011 is gebleken dat het aantal fors is gestegen, in 2011 wordt het aantal g-tennissers geschat op 250 – 300.

Op zaterdag 11 juni 2011 vonden de eerste officiële Nationale G-tennis Kampioenschappen (NGK) 2011 plaats bij ALTV Zoetermeer. De organisatie van dit kampioenschap lag in handen van tennisvereniging ALTV Zoetermeer en de afdeling wedstrijdtennis van de KNLTB.

---

3. Wat is G-tennis?

G-tennis is tennis voor mensen met een verstandelijke handicap. Bij G-tennis staat het plezier en enthousiasme voorop, het is goed voor de conditie en het verder ontwikkelen van motorische en sociale vaardigheden.

Mensen met een verstandelijke handicap kunnen deelnemen aan aparte tennisactiviteiten en -evenementen. Deze spelers worden d.m.v. periodieke individuele vaardigheidstests (divisioning) ingedeeld, waardoor iedereen op eigen niveau kan presteren. Zie ook 'divisioning' (hoofdstuk 6)

G-tennis is in 2004 als officiële sport toegelaten tot de Special Olympics evenementen. Dit betekende de doorbraak voor het zogenoemde G-tennis in ons land.

4. Waarom G-tennis?

G-tennis levert een belangrijke bijdrage aan de verbetering van de conditie en motorische vaardigheden, draagt bij aan een positief zelfbeeld en individuele ontplooiing. Trainingen en wedstrijden dragen bij aan een hogere kwaliteit van leven van mensen met een verstandelijke handicap. G-tennis biedt mensen met een verstandelijke handicap grote kansen. Zij kunnen in een gezellige en ontspannen sfeer op eigen niveau tennissen en hier plezier aan beleven.

Top drie belangrijkste redenen om te sporten en bewegen voor mensen met een verstandelijke handicap:

1. het plezier en de ontspanning (71%)
2. gezondheid; om fit te worden en (53%)
3. gezelligheid; contacten met andere mensen (48%)

5. Wanneer ben je G-tennisser?

Net als Gehandicaptensport Nederland onderschrijft de KNLTB onderschrijft de slogan 'Normaal wat normaal kan, speciaal wat speciaal moet'. Hiermee wordt bedoeld dat G-tennissers, indien mogelijk, in het reguliere tennisleven mee kunnen draaien. G-tennissers voor wie dit niet mogelijk is, krijgen een speciaal aanbod. Hierbij valt te denken aan spelregels en begeleiding.

De definitie van een 'G-tennisser' is moeilijk te omschrijven. In het algemeen kan gesteld worden dat een G-tennisser ten gevolge van zijn/haar handicap te veel beperkingen ondervindt om mee te doen met het reguliere tennis. Een meer genuanceerde omschrijving zou mogelijk mensen met een bepaalde vorm van verstandelijke handicap kunnen uitsluiten.

Om een richtlijn te hanteren, kan de volgende definitie gebruikt worden:

'Mensen met een verstandelijke handicap hebben een aangeboren of later optredende beperking in het intellectueel functioneren. Naast een verstandelijke beperking (IQ 70-75) zijn sociaal-emotionele factoren dikwijls ook van invloed op de mogelijkheden om aan een reguliere sport deel te nemen.'

De bovenstaande omschrijving is hierbij een richtlijn. Helaas sluit deze definitie een groot aantal doelgroepen uit, denk bijvoorbeeld aan de doelgroep met een aan autisme verwante stoornis (die een IQ van meer dan 130 kunnen hebben).

Eigenlijk is het beter om de volgende definitie te hanteren:

'G-tennis is met name bestemd voor spelers die ten gevolge van hun verstandelijke handicap te veel belemmeringen ondervinden om mee te doen aan reguliere evenementen.'

Mensen met een verstandelijke handicap hebben vaak ook andere beperkingen, een combinatie met een motorische beperking komt het vaakst voor (in 25% van de gevallen). Tevens zijn G-tennissers vatbaarder voor blessures dan reguliere tennissers. Dat heeft vaak te maken met beperkingen die ook lichamelijk van aard zijn. Bovendien is het bij mensen met een verstandelijke beperking minder makkelijk vast te stellen waar hun grenzen liggen van fysieke belasting. Ook de pijnreactie speelt een rol. Sommigen zullen onvoldoende pijn aangeven, waardoor een blessure wordt onderschat. Anderen vertonen een overdreven pijnreactie. Begeleiders moeten dus goed op de hoogte zijn van de individuele mogelijkheden en beperkingen.

6. De spelregels

6. SPELREGELS EN REGELGEVING

6.1. TENNISPELREGELS SPECIAL OLYMPICS

Special Olympics zomersportregels TENNIS 2012

TENNIS

De officiële Special Olympics- sportreglementen voor tennis zijn van toepassing op alle Special Olympics- wedstrijden. Als internationale sportorganisatie heeft Special Olympics deze regels opgesteld op basis van de reglementen van de International Tennis Federation (ITF). Deze regels zijn te vinden op de site van de Wereldtennisbond: www.itftennis.com. In principe worden de regels van de ITF of van de nationale sportbond (KNLTB) toegepast, behalve als die in strijd zijn met de officiële Special Olympics- sportreglementen voor tennis of Artikel 1. In die gevallen zullen de officiële Special Olympics- sportreglementen voor tennis prevaleren.

SECTIE A – OFFICIELE ONDERDELEN

Hieronder volgt een lijst van officiële onderdelen die voor Special Olympics beschikbaar zijn. Deze zijn bedoeld om sporters met verschillende soorten mogelijkheden in staat te stellen het in competitieverband tegen elkaar op te nemen. Organisaties mogen zelf bepalen welke wedstrijden ze aanbieden en zo nodig regels opstellen voor het organiseren ervan. Coaches verzorgen trainingen en zoeken onderdelen uit die aansluiten bij de capaciteiten en interesses van elke sporter.

1. individuele vaardigheidstest
2. Enkelspel
3. Dubbelspel
4. Gemengd dubbelspel
5. Unified Sports® Dubbelspel
6. Unified Sports Gemengd dubbelspel

SECTIE B – WEDSTRIJDREGELS

1. Divisioning
Elke atleet moet gedivisioneerd worden op basis van het Rating Form (zie blz. 19). Het rating Form moet bij elk evenement bij de definitieve inschrijving worden meegestuurd en ingevuld worden door de hoofdcoach.
2. Wedstrijd
  - a. Een wedstrijd wordt op één van de volgende manieren gewonnen
    - 1) Een set van zes games (zonder deuce en voordeel; degene die het eerste 4 punten heeft, wint de game). Bij een stand van 6-6 wordt één beslissend punt gespeeld.
    - 2) Twee van drie korte sets. Een korte set wordt gewonnen door de speler of het team dat als eerste vier games wint. Als beide partijen iedere een set hebben, wordt in plaats van een derde en beslissende set één beslissend punt gespeeld.
  - b. Elke wedstrijd hanteert het puntensysteem waarbij geen deuce of voordeel wordt gebruikt. Geen voordeel betekent dat de partij die als eerst 4 punten haalt, de game wint. Blijft de stand steeds gelijk binnen de game, dan is het zevende punt beslissend.

Voor enkelspel wedstrijden: de ontvanger kiest om de service van de rechter- of van de linkerkant van de speelhelft te ontvangen. De service van het zevende punt moet dan op die kant gespeeld worden.

Voor dubbel wedstrijden: de ontvangende partij kiest om de service van de rechter- of van de linkerkant van de speelhelft te ontvangen. De service van het zevende punt moet dan gespeeld worden naar de speler op de betreffende speelszijde, de ontvangende spelers mogen niet van kant wisselen.

Voor gemengddubbels: De service van het zevende punt moet gespeeld worden naar de tegenstander van hetzelfde geslacht. Man naar man, vrouw naar vrouw. De ontvangende spelers mogen niet van kant wisselen.

Voor unified dubbels: De service van het zevende punt moet gespeeld worden van atleet naar atleet en van unified partner naar unified partner.

Opmerking: de puntentelling mag plaatsvinden op de conventionele manier, dat wil zeggen: 15, 30, 40, games, maar ook eenvoudig met cijfers: 1, 2, 3 en 4.

- c. Een aangewezen Special Olympics coach mag zitting nemen op de baan, (buiten het speelveld, op een stoel welke bij de scheidsrechter staat, vanaf deze positie mag de coach de speler coachen wanneer de spelers van speelhelft wisselen na het einde van de game, maar niet na de eerste game of tijdens een tie-break.

3. Unified Sports dubbelspel

- a. Elke Unified Sports dubbel bestaat uit een speler en een partner. Deze partner mag maar aan één sporter gekoppeld worden en wordt daarmee dan ook gezien als dubbelpartner, dus een sporter.
- b. Elk team bepaald zijn eigen volgorde van serveren en keuze van helft (links of rechts)

Spelers worden bij wedstrijden ingedeeld in klassen. Het prestatieniveau mag binnen vastgestelde marges afwijken van andere sporters in dezelfde klasse. Hierdoor heeft elke sporter binnen een klasse een gelijke kans om te winnen. De speler wordt in een bepaalde klasse ingedeeld met behulp van de resultaten uit (voor) wedstrijden en/of uitslagen van individuele vaardigheidstests (zie volgende pagina).

Bij de wedstrijd sport is het van belang dat er een eerlijke strijd plaatsvindt. Om dit mogelijk te maken vindt er in het G-tennis een indeling plaats op basis van individuele vaardigheden die verband houden met de (verstandelijke) handicap en het sociaal-emotionele gedrag, waarbij het prestatieniveau bepalend is voor zijn of haar divisie.

7. Divisioning/ klassenindeling

Spelers worden bij wedstrijden ingedeeld in divisies, divisioning genoemd. Het prestatieniveau mag binnen vastgestelde marges afwijken van andere sporters in dezelfde divisies. Hierdoor heeft elke sporter binnen een divisie een gelijke kans om te winnen. De divisies (indelingsklassen) worden samengesteld met behulp van de resultaten uit (voor) wedstrijden en/of uitslagen van individuele vaardigheidstests. (zie volgende pagina).

Bij de wedstrijd sport is het van belang dat er een eerlijke strijd plaatsvindt. Om dit mogelijk te maken vindt er in het G-tennis een indeling plaats op basis van individuele vaardigheden die verband houden met de (verstandelijke) handicap en het sociaal-emotionele gedrag, waarbij het prestatieniveau bepalend is voor zijn of haar divisie.

Aan de hand van het hierna beschreven rating form worden de spelers ingedeeld in 8 klassen:

- Klasse 1 t/m 8: Hierin gelden de reguliere tennisregels.
- Unified Partner: In deze klasse wordt er samen met een unified sporter (valide speler) gespeeld en gelden aangepaste regels.

Welke score staat voor welke klasse?

Maximaal aantal te verkrijgen punten	56

Totaal Score / 7	Nu (2012)	Voorheen (2011)
Gemiddelde score = 8 + 7,5	Klasse 8	Klasse 1
Gemiddelde score = 7 + 6,5	Klasse 7	Klasse 1
Gemiddelde score = 6 + 5,5	Klasse 6	Klasse 1
Gemiddelde score = 5 + 4,5	Klasse 5	Klasse 2
Gemiddelde score = 4 + 3,5	Klasse 4	Klasse 2
Gemiddelde score = 3 + 2,5	Klasse 3	Klasse 2
Gemiddelde score = 2 + 1,5	Klasse 2	Klasse 3
Gemiddelde score = lager dan 1,5	Klasse 1	Klasse 3
Spelers welke nog maar net zijn begonnen met tennissen	Unified Partner	Klasse 4
Spelers die niet zelfstandig kunnen spelen komen uit	Unified Partner	Klasse 4

De sporters doen ook mee aan het Unified Sports-programma. Dit betekent dat een Special Olympics- tennisser samen met een unified sporter (partner zonder verstandelijke handicap) aan trainingen en wedstrijden deelneemt. De partner moet daarbij wel over een zeker vaardigheidsniveau (speelsterkte 8) beschikken.

De divisies (indelingsklassen) worden samengesteld met behulp van uitslagen van het rating form en/of resultaten van voorronden (Special Olympics evenementen), andere toernooien en wedstrijden. De scoreformulieren worden door de trainer/ begeleider afgenomen en geregistreerd.

INDIVIDUELE VAARDIGHEIDSTEST

Section C -Special Olympics Tennis Rating Form

Niveau

(Sporters op niveau 1 moeten deelnemen aan de individuele vaardigheden testen (ISC) om divisioning te bepalen)

Spelers die niet zelfstandig kunnen spelen komen uit met Unified Partner (0)

Speler welke nog maar net zijn begonnen met tennissen (1)

Speler is geschikt voor competitie (2)

Score _____

(Alleen bij score 2 verder gaan met het invullen van het formulier)

A. Forehand (FH)

(Eén keuze – geef het vaardigheidsniveau van de atleet aan)

Heeft moeite met het raken van de FH(2)

Raakt de bal niet consequent / zwakke FH (3)

Raakt de FH maar met weinig controle (4)

Onderhoudt een korte rally met FH en BH (5)

Onderhoudt een rally met controle (6)

Onderhoudt een rally met vastheid en diepte (7)

Onderhoudt een uitgebreid rally (8)

Score _____

B. Backhand (BH)

(Eén keuze – geef het vaardigheidsniveau van de atleet aan)

Heeft moeite met het raken van BH (2)

Raakt de bal niet consequent / zwakke BH (3)

Raakt de BH maar met weinig controle (4)

Heeft controle van de BH, maar slagen hebben nog gebrek aan diepte (5)

Heeft alleen moeite met de verdedigende terugslag (6)

Heeft alleen moeite met een hoge en harde slagen(7)

Zeer goede controle FH en BH met richting, tempo en de diepte (8)

Score _____

C. Beweging

(Eén keuze – geef het vaardigheidsniveau van de atleet aan)

Stationaire positie, niet naar bal gericht (2)

Beweegt slechts 1-2 stappen naar bal om deze te slaan (3)

Stappen in de richting bal, maar baangebruik is zeer beperkt (4)

Verplaatsing zoveel mogelijk richting de bal en gebruikt de baan beter (5)

Goede positionering van de baan (6)

Goede positionering van de baan en raakt soms lobs en hoge ballen (7)

Goede positionering van de baan en raakt lobs en hoge ballen (8)

Score _____

D. Eerste Service

(Eén keuze – geef het vaardigheidsniveau van de atleet aan)

Eerste service is zwak (2)

Bij de eerste service komen fouten vaak voor (3)

Eerste service wordt uitgevoerd met een trager tempo (4)

Eerste service wordt uitgevoerd met tempo (6)

Eerste service wordt uitgevoerd met snelheid en controle (8)

Score _____

E. Tweede service

(Eén keuze – geef het vaardigheidsniveau van de atleet aan)

Dubbele fouten komen zeer vaak voor (2)

Duwt tweede service met controle (4)

Raakt tweede service met controle (6)

Raakt tweede server met controle en diepte (7)

Raakt tweede service met spin, controle en diepte (8)

Score _____

F. De terugspeelbal na een service

(Eén keuze – geef het vaardigheidsniveau van de atleet aan)

Heeft moeite met het retourneren van de service (2)

Speelt de bal af en toe terug na een service (3)

Slaat de return op de service consequent terug (4)

Slaat de return op de 1e service soms goed, retourneert de 2e service wel consequent. (5)

Slaat de return op de zowel 1e als 2e service consequent (6)

Agressieve return van de 2e service, zwakke return van de 1e service (7)

Agressieve return van zowel 1e als 2e service (8)

Score _____

G. Volleys

(Eén keuze – geef het vaardigheidsniveau van de atleet aan)

Vermijdt het spelen bij het net (2)

Speelt geen volleys en vermijdt het netspel (3)

Speelt de volleys niet consequent, vermijdt het netspel (4)

Speelt consequente FH volleys; BH volleys niet consequent (5)

Speelt agressieve FH volleys; speelt defensieve BH volleys (6)

Speelt agressieve FH en BH volleys (8)

Score _____

Totaal Score _____

Verdeel totale score van 7 tot en met de algemene score te bepalen

(Rond af op het dichtstbijzijnde tiende ie $4.97 = 5.0$ of $3.53 = 3.5$)

Algehele beoordeling

8. Regels voor Unified Partner (buddy)

Een unified partner (buddy) is een valide partner, van minimaal KNLTB speelsterkte 8, die in wedstrijdverband slechts de voortgang en de balans in het spel bewaakt. De bedoeling is dat bewegen en plezier in tennis voorop staat. Alleen in de klasse 'Unified Partner' wordt er met een buddy gespeeld.

Waarom een Unified Sporten?

Het doel van het Unified Sporten is onder andere het bevorderen van de integratie van een G-tennisser en hun mede tennissers zonder een verstandelijke handicap. De spelers dienen een dermate niveau te hebben, dat ze goed aan hun unified sport partner gekoppeld kunnen worden. De unified sporter vormt samen met de G-tennisser een team! *Er kan bij evenementen altijd maar één unified partner aan één sporter gekoppeld worden.*

Het tennisoniveau van een spe(e)l(st)er zal in een Individuele Vaardigheidstest worden bepaald (de zogenaamde IVT-scores). Deze test is geen "alles zeggende" test maar geldt als een subjectieve graadmeter om het niveau te kunnen bepalen van de spe(e)l(st)er.

De deelname van een unified sportpartner is belangrijk, omdat het de sportmogelijkheden voor de G-tennissers vergroot, er op zoek kan worden gegaan door de sporters naar nieuwe uitdagingen. Er is nog meer sprake is van een volwaardig burgerschap zoals ook de valide sporter dit kent en het verhoogd de integratie in de samenleving. Het vergroot ook het zelfvertrouwen van de speler, het gevoel van gelijkwaardigheid, het vormt een grotere belevingswereld en er ontstaan nieuwe vriendschappen.

Het spel:

De buddy komt samen met de speler de baan op en meldt zich bij de scheidsrechter. De scheidsrechter zal zich (zo veel mogelijk) conformeren aan de geldende (onderstaande aanvullende) spelregels om verwarring bij spelers te voorkomen. De scheidsrechter beslist of de bal in of uit is en houdt de stand bij. Voorafgaande aan een wedstrijd zal aan beide partijen door de scheidsrechter te kennen gegeven worden aan welke regels en afspraken zij zich aan dienen te houden.

De scheidsrechter of de wedstrijdleiding zal op het einde van de wedstrijd het eindsignaal geven. De eindstand wordt door de scheidsrechter naar de wedstrijdleiding gebracht.

Spelsoorten:

De unified partner kan deelnemen in de dubbel en mixdubbel.

Spelregels:

Er wordt gespeeld volgens het algemene Special Olympics reglement.

Let op: bij ieder gespeelde wedstrijd (zeker bij de nationale kampioenschappen, Special Olympics regionale, nationaal en internationaal spelen), moet een onafhankelijke scheidsrechter geplaatst worden op alle banen. Dat voorkomt discussie en verveel op de banen.

De G-tennissers begrijpen het niet als er onduidelijkheden ontstaan op de banen, zeker wanneer dingen de eerste wedstrijd wel zijn toegestaan en in de tweede partij niet. Duidelijkheid en continuïteit daarvan voorkomt discussie en ongenoegen op en rondom de baan.

Voor het spelen met een unified partner gelden enkele aanvullende regels.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Er mag alleen geen discussie zijn over in of uit. Dat is van toepassing op alle

---

wedstrijden. In is in en uit is uit (geen discussie)

- De G-tennisser mag met serveren met de voet op de lijn staan.
- De G-tennissers mag een onderhands gespeelde service slaan.

---

9. Cursus G-tennis

Vanaf begin 2012 zal de KNLTB in het vóór- of najaar van ieder jaar bijscholingsmogelijkheden bieden in de vorm van een G-tennis cursus.

De cursus heeft tot doel tennisleraren, begeleiders, vrijwilligers en andere geïnteresseerden beter vertrouwd te maken met het lesgeven aan spelers met een verstandelijke handicap en de lessen goed te laten aansluiten bij de nieuwste methoden en inzichten. De cursus is er mede op gericht de spelers op eigen niveau zo goed mogelijk te laten presteren.

Trainingen

De lessen hebben een specifieke trainingsopbouw, waarvan de 'warming up' en de 'cooling down' belangrijke onderdelen zijn om eventuele blessures en gezondheidsklachten te voorkomen. Behalve aan de technische aspecten zal de trainer ook waar nodig, voldoende aandacht moeten gaan besteden aan de persoonlijke ontwikkeling en vorming van de speler en aan de invoering van een systeem van integrale kwaliteitszorg met als uitgangspunt voortdurende aandacht aan de individuele handicap. Niet alleen aan de beperkingen maar vooral aan de mogelijkheden van de speler zal door de trainer bijzondere aandacht moeten worden geschonken, waardoor plaatsing van de speler in een hogere indelingsklasse tot de mogelijkheden moet behoren. Afhankelijk van de prestaties en de handicap kan in het belang van de speler ook een indeling in een lagere klasse worden overwogen. Periodieke evaluatie van de trainingen zal van de cursus deel uitmaken.

10. Begeleiding

Het merendeel van de verstandelijk gehandicapte sporters (72%) heeft hulp en ondersteuning nodig bij het sporten en bewegen. Er zijn drie soorten hulp en ondersteuning die het meeste voorkomen

1. tijdens de activiteiten zelf
2. bij het vervoer
3. bij het omkleden

Bij G-tennisactiviteiten is minimaal één begeleider per vier deelnemers wenselijk. Hulp en ondersteuning kan worden geboden door ouders/verzorgers, begeleiders van bijvoorbeeld een (zorg)instelling of een vrijwilliger.

Ouder- en verzorgersparticipatie

Omdat sport een belangrijke bijdrage levert aan de maatschappelijke ontwikkeling en integratie van de G-sporter, is naast de inbreng van de trainer tijdens de trainingen ook de inzet van ouders/verzorgers belangrijk. Ze zijn er niet alleen om de spelers voor zover nodig te halen en te brengen, maar ook om ze aan te moedigen en te stimuleren.

Het betrekken van ouders bij de sportieve activiteit kan op verschillende manieren:

1. Ouders te voorzien van goede informatie over het reilen en zeilen binnen de vereniging en de voortgang van de desbetreffende activiteit;
2. Zorg te dragen dat de ouders welkom zijn bij de club;
3. Het organiseren van bijeenkomsten met ouders waarbij onderling ideeën en ervaringen kunnen worden uitgewisseld en de G-commissie indien nodig kennis kan nemen van eventuele wensen van ouders die van belang kunnen zijn bij de omgang met de deelnemer tijdens trainingen en activiteiten;
4. Te zorgen dat de ouders een vast aanspreekpunt hebben. Dit kunnen de trainers zijn maar kan ook een commissielid zijn waar zij terecht kunnen met vragen over het beleid en de prestaties van hun kind;
5. Ouders persoonlijk uit te nodigen voor activiteiten en wedstrijden, maar ook om ze actief te betrekken bij een (sportieve) activiteit;
6. Ouders in de gelegenheid te stellen samen met hun kind 'een balletje te slaan' of zelf lid te worden van de vereniging;
7. Het versterken van de onderlinge hulp; het stimuleren van het contact tussen ouders onderling over bepaalde situaties in de zorg en de eventueel daarmee samenhangende problemen, aan de oplossing waarvan ook vanuit de sportvereniging een mogelijke bijdrage kan worden geleverd.

11. Special Olympics

Niet alleen de KNLTB organiseert G-tennis. Special Olympics Nederland (SON) draagt zorg voor Regionale en Nationale Spelen en evenementen, waarbij ook regelmatig tennis op het programma staat. Deelname aan Special Olympics evenementen is voorbehouden aan sporters met een verstandelijke handicap.

Special Olympics

Wat is Special Olympics?

Special Olympics is ontstaan in de Verenigde Staten en is voortgekomen uit een initiatief van Eunice Kennedy-Shriver. Zij begon in 1963 met de organisatie van zomerkampen voor mensen met een verstandelijke beperking. Daarbij was er veel aandacht voor activiteiten, waarbij de sporters ook hun sportieve prestaties konden tonen en met elkaar meten. Het succes van deze zomerkampen leidde in 1968 tot de oprichting van Special Olympics Internationaal. Inmiddels is Special Olympics uitgegroeid tot een wereldwijde organisatie, die in 200 landen en met de inzet van vele duizenden vrijwilligers zorg draagt voor sporttrainingen en wedstrijden voor meer dan één miljoen mensen met een verstandelijke beperking. Special Olympics activiteiten vinden plaats op zowel lokaal, regionaal, nationaal als internationaal niveau.

Eenmaal in de 4 jaar vinden de Special Olympics World Games plaats.

Spelers die aan de Special Olympics evenementen in Amsterdam (2008) en Limburg (2010) hebben deelgenomen, kunnen na loting een uitnodiging krijgen om deel te nemen aan de World Summer Games die in 2011 in Athene (Griekenland) worden gehouden. De European Summer Games worden in 2010 in Warschau (Polen) gehouden.

Sinds 1993 maakt ook de Gehandicaptensport Nederland deel uit van de wereldwijde Special Olympics-organisatie, onder de naam: Special Olympics Nederland (SON). In 2002 werd de SON een zelfstandige stichting. Special Olympics kent 27 takken van sport, waaronder sinds 2004 ook tennis.

Wat is het doel van Special Olympics

Het doel van Special Olympics is om mensen met een verstandelijke beperking de mogelijkheid te bieden om deel te nemen aan sportwedstrijden, waarbij het niveau van de tegenstanders min of meer gelijk is. Zo kunnen ook zij profiteren van de vele voordelen die (wedstrijd)sportbeoefening biedt, zoals verbetering van de conditie en motorische vaardigheden, vergroting van het zelfvertrouwen, het bijdragen aan een positief zelfbeeld en individuele ontplooiing. Door trainingen en wedstrijden wordt de kwaliteit van leven van mensen met een verstandelijke beperking verbeterd en kunnen vriendschappen gemakkelijker worden aangegaan. Daarom biedt ook tennis grote kansen voor mensen met een verstandelijke beperking. Zij kunnen in een gezellige en ontspannen sfeer op eigen niveau hun sport beoefenen, hieraan vreugde beleven en met andere Special Olympics-sporters hun vaardigheden en vriendschap delen.

Daarnaast is tennis een bijzondere uitdagende tak van sport omdat het ook op een lager niveau kan worden beoefend. Er kan aan enkelspel, dubbel/mixspel en voor de lagere niveaus aan individuele vaardigheden worden meegedaan. Sport maakt mensen met een verstandelijke handicap 'fit' voor het leven.

Natuurlijk is winnen bij Special Olympics-evenementen heel plezierig, maar meedoen is minstens zo belangrijk. Special Olympics wedstrijden worden gehouden met inachtneming van de Olympische gedachte 'meedoen is belangrijker dan winnen'. De Special Olympics-*eed* luidt dan ook: **'Let me win. But if I can not win, let me be brave in the attempt'**. Vrij vertaald: 'Ik hoop dat ik win. Maar als ik niet win, dan heb ik in ieder geval mijn best gedaan!'

Voor wie is Special Olympics

- Mensen met een verstandelijke handicap (120.000 in Nederland)
- Kenmerken kunnen zijn:
  - Leerhandicap
  - Aanpassingsproblemen
  - Ontwikkelingsstoornis
  - Syndroom van Down

Sportactiviteiten in Nederland

- Regionaal evenement: 1 tak van sport (Regionale werving), 1 dag
- Regionale Spelen: Meerdere takken van sport, 1 dag
- Nationaal evenement: 1 tak van sport (Nationale werving), 1 dag
- Nationale Spelen: Doelstelling elke 2 jaar, meerdaags evenement

Internationale evenementen

Uitzendingen van Nederlandse delegaties naar:

- World Summer Games
- European Games
- Internationale wedstrijden

Special Olympics Nederland

E-mail: info@specialolympics.nl

Meer informatie: www.specialolympics.nl

12. Nationale G-tennis Kampioenschappen

Wat is zijn de Nationale G-tennis Kampioenschappen?

Het NK G-tennis is een jaarlijks terugkerend landelijk toernooi. Hoewel de term 'nationale kampioenschappen' doet vermoeden dat hier alleen de beste spelers uit het land mogen deelnemen, mogen aan deze nationale kampioenschappen alle G-tennissers van elk niveau deelnemen. Tijdens deze dag strijden de spelers in vier categorieën om de Nationale titels.

Wie kunnen er deelnemen aan de Nederlandse G-tennis Kampioenschappen?

Tijdens de Nationale G-Tennis Kampioenschappen strijden de spelers in acht categorieën om de nationale titels. Het kan zijn dat er enkele klassen worden samengevoegd indien het aantal inschrijvingen dit toelaat.

Deze G-Tennissers spelen wedstrijden met elkaar. Hier gelden geen aangepaste regels. De scheidsrechter/ teller beslist.

Klasse 8: (was Klasse 1)
Klasse 7: (was Klasse 1)
Klasse 6: (was Klasse 1)
Klasse 5: (was Klasse 2)
Klasse 4: (was Klasse 2)
Klasse 3: (was Klasse 2)
Klasse 2: (was Klasse 3)
Klasse 1: (was Klasse 3)

Hoe wordt er geteld bij het NK G-tennis?

Er wordt gespeeld volgens het algemene Special Olympics 2010 reglement. Alle wedstrijden duren 25 minuten. De scheidsrechter houdt de tijd bij. De telling per game is 0, 15, 30, 40, game (zonder voordeel en nadeel). Bij de stand 40-40 mag de ontvanger kiezen of hij rechts of links wil retourneren. Bij een gemengd dubbel geldt een uitzondering. Hier serveert de dame naar de dame en de heer naar de heer. Dus na 40-40 wint degene die het eerst scoort de game. In alle klassen (dus 1, 2, 3 en 4) worden de games doorgeteld tot het einde van de speeltijd. Deze score wordt doorgegeven aan de wedstrijdtafel. Degenen met de meeste punten worden nummer 1, 2, 3, etcetera.

De (verenigings)-trainer neemt een IVT-score af en geeft deze aan bij inschrijving van de speler. Omdat de totale score is gerelateerd aan de specifieke handicap van de sporter zal de trainer daarbij ook rekening houden met een eventueel bijkomende beperking. Deze kan mogelijk van invloed zijn op de prestatie tijdens wedstrijden. Indeling in een hogere of lagere klasse is mogelijk wanneer de bijkomende beperking bij wedstrijden een duidelijke rol kan spelen. De speler zal bij een juiste indeling meer gemotiveerd aan de wedstrijd deelnemen.

Voorgaande Nationale Kampioenschappen G-tennis

Jaar	Organisatie
2003	TV Tachys
2004	ALTV Zoetermeer
2005	TV Alexanderstadt
2006	T.V. Smash m.b.v. TV HBC
2007	LTV Haren
2008	Geen NK i.v.m. Special Olympics
2009	Sportement Alphen – Chaam
2011	ALTV Zoetermeer i.s.m. de KNLTB
2012	Geen NK i.v.m. Special Olympics
2013	St. G-tennis Alexanderstad & T.V. PhARO

13. Bereikbaarheid jongeren met een handicap

Om G-tennisleden te werven kan allereerst gekeken worden naar de plekken waar potentiële G-tennisleden actief zijn. Dit kan bijvoorbeeld zijn bij zorginstellingen en scholen voor speciaal onderwijs.

Zorginstellingen (intramuraal en extramuraal) gaan nog verschillend om met sport en bewegen, hoewel beide het belang van sport en bewegen onderschrijven. Bij intramurale zorginstellingen, zoals gezinsvervangende tehuizen (24 uren opvang) zit sport en bewegen over het algemeen in het pakket. Bij instellingen voor ambulante zorg en dagbesteding is er geen budget voor sport en bewegen en ontbreekt het de medewerkers veelal aan tijd om actief hieraan mee te werken.

Het ministerie van VWS heeft als doel om meer mensen met een handicap bij een 'gewone' sportclub te laten sporten. Ook de KNLTB wil dit beleid graag ondersteunen. Naast het Rolstoeltennis wil zij ook het tennis voor verstandelijk gehandicapten actief in haar beleid betrekken.

De KNLTB denkt daarbij speciaal aan jongeren met een (verstandelijke)beperking die zijn te bereiken via:

- Kinderdagverblijven
- scholen voor speciaal onderwijs (MLK/ZMLK/VSO)
- sociale werkvoorziening
- dagactiviteitencentra
- gezinsvervangende tehuizen
- woonvoorzieningen voor begeleid zelfstandig wonen

Om kinderen vertrouwd te maken met de sport verdient het aanbeveling al tijdens de les op school een introductieles te geven met een kennismakingspakket. Daarna kan de stap naar een tennisvereniging met een aparte G-afdeling worden gemaakt.

Tip

Zorg dat de kinderen eerst bekend raken met de leraar en de sport. Dit is het makkelijkst om tijdens de les op school, een kennismakingsserie van tennislessen aan te bieden. Daarna kan de stap naar de tennisvereniging gemaakt worden. Als het reizen naar de vereniging niet haalbaar is, kan er ook in de buurt worden gezocht naar een tennismogelijkheid. Een sporthal bij de school of in de buurt is ook een optie.

---

14. Lidmaatschap van de tennisvereniging

Nadat potentiële G-tennissers zijn geworven kan dezelfde procedure worden doorlopen als voor 'gewone' aspirant leden.

De vereniging dient vooraf goed na te hebben gedacht over de doelen die men met G-tennis wil bereiken. Een simpele vraag kan bijvoorbeeld zijn: Hoeveel spelers willen we aantrekken?

G-tennissers dienen dezelfde stappen te ondernemen als 'gewone' leden. Om voor G-tennissers de stap om lid te worden kleiner te maken, kan de vereniging de volgende tips gebruiken:

- Om mensen met een verstandelijk handicap samen kennis te laten maken met tennissen en eventueel met elkaar lid te worden, kan er een kennismakingsdag worden georganiseerd.
- Een G-tennisser kan tegen betaling van € 5,00 (samen met een volwassene) of € 2.50 (samen met iemand die nog geen 18 jaar oud is) een introductiepasje kopen voor een dagdeel (ochtend of middag). De spelers dienen daarbij zelf, indien noodzakelijk, voor begeleiding te zorgen.
- Om een G-tennisverenigingslid vertrouwd te maken met de vereniging, kunnen deze leden ook een aantal keer met ouders en/of vrienden spelen die al lid zijn.
- Aan nieuwe deelnemers kunnen twee gratis trainingen (proeflessen) worden aangeboden.
- De eigen bijdrage kan zoveel mogelijk afgestemd worden op de draagkracht van de deelnemer. Bij eventueel onvoldoende middelen kan er verwezen worden naar fondsen of de gemeente, die hiervoor dikwijls regelingen kennen.. Ook kan de vereniging proberen dit collectief te verzorgen.

Voor het G-tennis zijn geen aanpassingen in en om de baan noodzakelijk. Wel is het belangrijk dat er een AED-apparaat op de vereniging aanwezig is. In geval van een ongeval is het belangrijk dat de begeleiding beschikt over de medische gegevens van de sporter zodat adequaat hulp kan worden verleend (epileptische aanval, hartaanval e.d.). Bij Special Olympics- activiteiten is een medische kaart noodzakelijk.

NB. Bij het opstellen van een medisch dossier van de sporter moet wel rekening worden gehouden met de Wet op de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

15. Integratie binnen de vereniging

Sporten is leuk en gezond. Samen sporten met een valide sporter is niet alleen van groot belang voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden, maar door gezamenlijk te sporten kunnen mensen met een handicap vaak meer dan wordt gedacht. Daarom adviseert de KNLTB ook G-tennissers lid te worden van een 'gewone' vereniging.

De laatste jaren wordt in alle sectoren van de maatschappij steeds meer ondernomen om integratie, emancipatie en maatschappelijke participatie van mensen met een handicap te bevorderen. Daarnaast is de visie op mensen met een handicap de afgelopen decennia veranderd; mensen met een handicap moeten een leven kunnen leiden als ieder ander en als volwaardig burger kunnen deelnemen aan de samenleving.

Meer dan voorheen wordt daarbij de leidraad 'normaal wat normaal kan en speciaal wat speciaal moet', aangehouden waarmee de verschillen in de omgang met mensen met een handicap kleiner worden. De NOC*NSF stimuleert sport en bewegen al bij woon en dagvoorzieningen voor gehandicapten. Deze ontwikkelingen zijn nu ook te zien in de sportwereld.

Sportverenigingen en sportbonden staan in vergelijking met vroeger veel meer open voor sporters met een handicap. Ook de lokale sportverenigingen zullen hierbij een rol gaan spelen, omdat het lidmaatschap van een vereniging voor mensen met een handicap mede bijdraagt aan een actieve en gezonde leefstijl. Verenigingen die werkelijk openstaan voor het G-tennis bieden de beste mogelijkheden. Het karakter van de vereniging en de sfeer binnen de vereniging zijn medebepalend voor een succesvolle integratie. Bovendien kunnen de trainingen hierbij ook een belangrijke rol spelen, omdat dan ook de valide clubleden een indruk kunnen krijgen van het enthousiasme van de G-sporter.

Een mogelijkheid om het proces van integratie binnen de vereniging ook enigszins te versnellen is het jaarlijks houden van een integratietoernooi met de eigen clubleden. Hoewel deze vorm van integratie niet strikt noodzakelijk is, vormt het proces van 'organisatorische' integratie zoals Gehandicaptensport Nederland zich dat ten doel stelt, waarbij de gehandicaptensport volledig wordt ingebed in de infrastructuur van de vereniging, een belangrijke stap in de richting van verdere integratie binnen de vereniging. De integratie van G-tennissers binnen de tennisvereniging kan mede vergroot worden als zij deel uitmaken van een commissie, vrijwilligerswerk doen of meehelpen bij toss- avonden.

G- commissie

De vereniging kan voor de uitvoering van het beleid een G-commissie instellen, die bestaat uit een of meer leden van de vereniging en zo mogelijk een G-tennisser.

Taken en verantwoordelijkheden van de commissie zijn o.m.

- Affiniteit met de doelgroep
- Het vertrouwd zijn met het Reglement G-tennis, zoals dat is opgesteld door de Internationale Tennisfederatie (ITF)
- Het verzorgen van de noodzakelijke begeleiding o.m. bij externe activiteiten
- Het op de hoogte zijn van de meest voorkomende (verstandelijke) handicaps
- Aanspreekpunt voor ouders en begeleiders
- Het verzorgen van de in- en externe contacten (verzorgen van perspublicaties in overleg met het bestuur)
- Het zorgdragen voor een goede communicatie met bestuur en leden
- Afspraken maken met de trainers
- Zorgdragen voor de juiste gedragingen van de spelers tijdens de activiteiten waaronder beperking van het alcoholgebruik en rookgedrag.

Om G-tennis binnen de vereniging bekend te maken, is de informatie-uitwisseling tussen bestuur, commissie en leden van essentieel belang.

Meer informatie

Gehandicaptensport Nederland is het kennisportaal voor mensen met een handicap en beschikt over informatie m.b.t. de organisatorische integratie bij sportverenigingen. Organisatorische integratie op verenigingsniveau richt zich op reguliere sportverenigingen die een aanbod willen gaan creëren voor mensen met een handicap. Uiteraard bestaat ook de mogelijkheid dat een groep sporters met een handicap op zoek is naar aansluiting bij een reguliere sportvereniging.

Er is een brochure 'mensen met een handicap in de sportvereniging, werving en behoud van leden met een verstandelijke handicap' beschikbaar die bedoeld is voor sportverenigingen die een aanbod voor mensen met een handicap willen ontwikkelen. De brochurereeks is te bestellen bij gehandicaptensport Nederland.

16. Omgaan met G- tennissers

Er is een grote diversiteit aan beperkingen binnen G-tennis. Elke handicap vraagt daarom een zo veel mogelijk eigen benadering. Onderstaand volgen een aantal suggesties die het omgaan met mensen met een verstandelijke beperking mogelijk vereenvoudigen.

- Wat iemand zelf kan, zelf laten doen
- Neem nooit te veel risico's en wees voorzichtig met handelen; observeer eerst.
- Breng structuur aan bij activiteiten, dit biedt de gehandicapte houvast
- Maak duidelijk en overwogen keuzes, tracht spontaan te zijn en werk methodisch
- Alles staat of valt met de basishouding t.o.v. de gehandicapte.

Daarbij is het volgende van belang:

- a. Probeer je te verplaatsen in de leefwereld van betrokkene
- b. Probeer te achterhalen wat betrokkene bedoelt met zijn handelen of daarmee probeert uit te drukken
- c. Tracht vooral kritisch te luisteren en daarbij jezelf te vergeten door voldoende aandacht te geven
- d. Tracht de ander te accepteren zoals hij/zij is
- e. Verantwoordelijk en zorgzaam kunnen en willen zijn.

17. Fondsen en subsidies

Mensen met een handicap kunnen gebruik maken van een aantal beschikbare fondsen en gemeentelijke subsidieregelingen. Informatie hierover is verkrijgbaar bij het desbetreffende fonds of de gemeente.

De KNLTB kan wel financiële ondersteuning geven voor G-tennis projecten. Wilt u hier meer informatie over, neemt dan contact op met de KNLTB medewerker mindervalidentennis via g-tennis@knltb.nl

18. Publicaties

Informatie over het G-tennis is te verkrijgen via:

- Via de website van de KNLTB: www.knltb.nl/g-tennis
- D.m.v. de G-tennis nieuwsbrief: Deze wordt 3 maal per jaar verstuurd. U kunt zich voor deze gratis online nieuwsbrief aanmelden via g-tennis@knltb.nl. Vermeld hierbij het onderwerp, uw naam en e-mailadres.
- Flyer: 'Wegwijs in G-tennis'
- Informatiedocument 'Opzetten van G-tennis binnen de vereniging'

19. Contactgegevens organisatie

Het G-tennis valt organisatorisch onder de afdeling Wedstrijdtennis van de KNLTB. Binnen deze afdeling worden de zaken met betrekking tot het G-tennis behartigd door de medewerker mindervalidentennis en de manager wedstrijdtennis. Het werkterrein van beiden omvat voornamelijk het opstellen en uitvoeren van beleidsplannen, overzichtelijk maken van alle toernooien inclusief de Nationale G-tennis Kampioenschappen en het overzicht houden van de trainingen en projecten in het land. Daarnaast zijn zij als 'vraagbaak' bereikbaar voor iedereen die iets over G-tennis wil weten.

Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond.

Bonds bureau KNLTB

Medewerker mindervalidentennis

Postbus 1617

3800 BP Amersfoort

T: 088 130 26 00

F: 033 454 26 93

I: www.knltb.nl

E: g-tennis@knltb.nl

Deze uitgave is tot stand gekomen met ondersteuning en/of aanvullende feedback van:

- Gehandicaptensport Nederland
- Special Olympics Nederland, Natascha Buers
- LTV Haaren, Peter Janssen
- T.V. Smash (Bennebroek), Marijke Smits
- Wim Doorschodt